

STULESTWA TRAMNEWS

Bezpłatny miesięcznik

Nr 9/18, wrzesień 2012

Nakład: 10 000 egz

ISSN 2299-2790

Ruszyły prace na 3 Maja

str. 2

str. 3

WYDARZENIA

Zmieniony ruch wokół Rynku

str. 6-7

PRZYSTANEK HISTORIA

Sosnowiecka katedra

str. 8-9

PO PRACY

Po prostu Toluś

Dzień Otwarty Zajezdni Tramwajowej w Gliwicach, 29.09.2012 r., w godz. 12.00-18.00

Jedźmy razem

Ubiegła sobota - 22 września br - była kolejnym już w Polsce Dniem Bez Samochodu. Na co dzień wielu spośród nas korzysta z tego środka transportu. Dojeżdżamy do pracy, na uczelnię - wyjeżdżamy na weekend czy wakacje. Bez samochodu nie możemy się wprost obejść. Czy jednak samochodem zawsze dojeżdżamy szybciej, w bardziej komfortowych warunkach? Na takie pytanie na pewno twierdząco nie odpowiedzą wszyscy ci, którzy codziennie wystają w korkach wdychając spaliny i denerwując się na współuczestników ruchu, a może bardziej bezruchu, ulicznego. Samochód jest bowiem środkiem transportu, którego używanie szczególnie w centrach miast jest nie tylko uciążliwe, ale bardzo kosztowne. Czy i jak można koszty te zmniejszyć? Według ekspertów, którzy zajmują się tym zagadnieniem można, ale trzeba zdecydowanie i konsekwentnie ograniczać ruch samochodów indywidualnych, promując alternatywne środki transportu np. rowery i preferując transport zbiorowy, a więc tramwaje, kolej lub autobusy. Jednak, aby środki transportu zbiorowego spełniały rolę powszechnego i podstawowego środka transportu w miastach, muszą wypełniać oczekiwania pasażerów, w tym w zakresie standardów technicznych. W przypadku komunikacji tramwajowej w naszej Aglomeracji niestety poziom i stan techniczny torowisk czy też taboru w wielu przypadkach nie spełnia oczekiwań pasażerów. Chcemy to zmienić. Trwają prace związane z przebudową katowickiego Rynku. Rozpoczynają się roboty torowe na ulicy 3 Maja. To pierwsze z zadań realizowanych w ramach projektu współfinansowanego środkami UE, o którym wielokrotnie pisaliśmy. Dzięki ogromnemu wysiłkowi logistycznemu i organizacyjnemu pracowników Tramwajów Śląskich S.A., ruch tramwajowy w centrum Katowic zostanie utrzymany, ale utrudnień dla pasażerów nie da się uniknąć. W tej sytuacji mogę jedynie po raz kolejny prosić o wyrozumiałość. Niestety, nie ma mniej uciążliwego sposobu realizacji projektu, którego ukończenie w sposób wyraźny wpłynie na poprawę jakości komunikacji publicznej w naszym regionie.

Rozpoczęła się również modernizacja tramwajów 105 Na. Przedsięwzięcie, o wykonawcy którego piszemy w tym numerze, ma co prawda zakończyć się z końcem 2013 roku, ale pierwsze zmodernizowane wagony zostaną wykonane jeszcze w tym roku.

Prowadzone prace z całą pewnością powodują wzrost zainteresowania tematyką komunikacji publicznej wśród mieszkańców regionu. Korzystając zatem ze sposobności, zapraszam serdecznie do odwiedzin zajezdni tramwajowej w Gliwicach, która dla publiczności swe bramy otworzy 29 września br. Przygotowany program Dnia Otwartego będzie atrakcyjny dla gości w każdym wieku. Zainteresowani będą mogli skorzystać z lekcji nauki jazdy tramwajem pod okiem wykwalifikowanych instruktorów, zapoznać się z ekspozycją historyczną i prezentacją taboru tramwajowego, a także z wystawami pokonkursowymi „Tramwaj w obiektywie” i „Tramwaj przyjazny środowisku”, czy też sprawdzić co dzieje się w przypadku zderzenia tramwaju z samochodem. Szczegółowy program imprezy znajduje się wewnątrz tego numeru pisma. Zapraszam do lektury.

Tadeusz Freisler
Prezes Zarządu Tramwaje Śląskie S.A.

Ruszyły prace na 3 Maja

14 września 2012 roku podpisana została umowa pomiędzy Tramwajami Śląskimi S.A. a konsorcjum firm NDI Spółka Akcyjna oraz Construcciones y Promociones Balzola Sociedad Anonima na wykonanie robót budowlanych dla zadania pn. „Modernizacja torowiska na odcinku od Placu Wolności do katowickiego Rynku. Przebudowa sieci trakcyjnej”. Łączna wartość umowy wynosi 10 974 786,32 zł. Zadanie realizowane jest wspólnie z Miastem Katowice. Zakończenie prac budowlanych przewidziano na wrzesień 2013 roku.

Jak wyjaśnia Andrzej Bywalec, Dyrektor ds. inwestycji w Tramwajach Śląskich S.A., w ramach prac budowlanych przebudowie ulegnie torowisko tramwajowe oraz infrastruktura drogowa (jezdnia, chodniki, wodociąg i kanalizacja). Prace budowlane prowadzone będą etapami. W pierwszym etapie, wykorzystując przerwę w ruchu tramwajowym wynikającą z prowadzonych prac na katowickim Rynku, przebudowane zostaną w ul. 3 Maja obydwie tory na odcinku od katowickiego Rynku do skrzyżowania z ul. Stawową. Planuje się, że roboty torowe w ramach pierwszego etapu powinny zostać zakończone do końca października br. Przewiduje się, że kolejne etapy prac, tj. od skrzyżowania z ul. Stawową do Placu Wolności i na torowisku tramwajowym na Placu Wolności prowadzone będą przy utrzymaniu ruchu tramwajowego, który będzie się odbywał po jednym torze. Plany te są uzależnione od postępu prac związanych z przebudową kanalizacji w ul. 3 Maja prowadzonej przez Katowickie Wodociągi S.A. oraz budową Galerii Katowickiej.

Jak podkreśla Andrzej Bywalec, prace torowe w ulicy 3 Maja to pierwsze roboty budowlane jakie Tramwaje Śląskie S.A. rozpoczęły realizować w ramach projektu pn. „Modernizacja infra-

struktury tramwajowej i trolejbusowej w Aglomeracji Górnośląskiej wraz z infrastrukturą towarzyszącą” współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Funduszu Spójności. W ramach tego projektu Tramwaje Śląskie S.A. planują wyremontować łącznie ok. 46 km torowisk tramwajowych, podzielonych na 27 zadań infrastrukturalnych. Prace budowlane prowadzone będą na liniach tramwajowych łączących główne miasta Aglomeracji (Sosnowiec, Katowice, Chorzów, Bytom, Ruda Śląska i Zabrze). Projekt zakłada również inwestycje w tabor tramwajowy. Spółka planuje przeprowadzić modernizację 75 wagonów tramwajowych obecnie eksploatowanych oraz wzbogacić flotę o 30 nowych częściowo niskopodłogowych pojazdów tramwajowych.

Dyrektor Andrzej Bywalec przypomina, że Spółka podpisała już umowę z firmą Modertrans Sp. z o.o. z Poznania na modernizację 45 wagonów tramwajowych. Modernizację pozostałych 30 wagonów Tramwaje Śląskie S.A. planują przeprowadzić we własnym zakresie. Spółka ogłosiła również postępowanie przetargowe na wyłonienie dostawcy 30 nowych wagonów tramwajowych. Termin otwarcia ofert wyznaczono na dzień 22 października br.

wk

SILESIA TRAMNEWS

Wydawca:

Agencja Mediów Lokalnych mediaL
41-500 Chorzów, ul. Katowicka 105/2, tel. 32 2413 374

Redaktor naczelny:

Waldemar Kosior

Druk:

Polskapresse Sp. z o.o.

Za treść ogłoszeń redakcja nie odpowiada

Od 6 miesięcy trwa gruntowna przebudowa katowickiego Rynku, z którą wiązą się przejściowe utrudnienia w funkcjonowaniu komunikacji miejskiej. Właśnie rozpoczęto kolejny etap robót. Od 20 września zmieniona została organizacja ruchu tramwajowego na okres przebudowy torowisk tramwajowych w ulicy 3 Maja i Alei Korfantego na odcinku od Rynku do Ronda.

Zmieniony ruch wokół Rynku

Zgodnie z nowym rozkładem jazdy, linia tramwajowa nr 16 z Brynowa skierowana zostanie w kierunku Zawodzia, z zastosowaniem ruchu wahadłowego po jednym torze na odcinku od funkcjonującego tymczasowego rozjazdu na ul. Warszawskiej do rozjazdu w rejonie Kina-teatru „Rialto”. Utrzymane zostaje funkcjonowanie tymczasowych przystanków na ulicy Warszawskiej oraz na ulicach Konopnickiej i Kochanowskiego. Linie tramwajowe nr 7 i nr 20 z Załęża zawracać będą na Placu Wolności. Utworzony zostanie dodatkowy tymczasowy przystanek tramwajowy na ulicy Gliwickiej „Katowice Sobieskiego”, pomiędzy Placem Wolności i ul. Sobieskiego w kierunku Załęża. Linie tramwajowe nr 6, nr 11 i nr 19 od strony Chorzow-

wa pojedą w kierunku Pętli Słonecznej i będą kursować na następujących trasach: linia 6 - Bytom Politechnika - Katowice Pętla Słoneczna, linia 11 - Ruda Śląska Chebzie Pętla - Siemianowice Plac Skargi, linia 19 - Stroszek zajezdnia - Wełnowiec Plac Alfreda. Dla tych linii utworzony zostanie dodatkowy tymczasowy dwukierunkowy przystanek tramwajowy „Katowice Rondo” w rejonie zejścia pod Rondo. Oczywiście, zmienione rozkłady jazdy, które wynikają z przebudowy Rynku w Katowicach, trzeba było skorelować z rozkładami jazdy na innych trasach. Natomiast linie nr 33 i 40 zostają zawieszono-

– Warto dodać, że w 2006 roku, w ramach budowy Drogowej Trasy Średnicowej, zostało utworzone nowe połączenie torowe umożliwiające jazdę tramwajów z ul. Sokolskiej w Al. Korfantego. Dzięki nowoczesnym rozwiązaniom inżynierskim, możliwe jest obecnie utrzymanie komunikacji tramwajowej podczas remontu w ścisłym centrum Katowic – wyjaśnia Marek Kilijański, Główny Specjalista ds. Ruchu w Tramwajach Śląskich S.A.

Wraz ze zmianami w rozkładach jazdy trzeba było podjąć dodatkowe działania organizacyjne. - I tak na przykład, 23 września nastąpiło przemieszczenie taboru tramwajowego z tymczasowej zajezdni w Chorzowie Batorym do macierzystej zajezdni w Katowicach Zawodziu. Decyzja ta wynikała z konieczności dostosowania struktury taboru do zmienionych rozkładów jazdy – mówi Marek Kilijański. – Z uwagi na to, że tramwaje linii 6 będą wyjeżdżać z zajezdni

w Chorzowie Batorym i włączać się na swoją linię przez przystanek Chorzów Ratusz, wymagane było dostosowania tego odcinka torowiska do przejazdu wagonów niskopodłogowych.

Zakończenie obecnego etapu prac na katowickim Rynku planowane jest na 1 listopada br., kiedy to nowa linia 16 będzie kursować po ulicy św. Jana dwoma torami. Finał wszystkich robót torowych na Rynku planowany jest na koniec 2012 roku. Należy dodać, że dotrzymanie tego terminu w znacznej mierze uzależnione będzie od warunków atmosferycznych.

Równocześnie z kolejnym etapem przebudowy Rynku ruszyły prace torowe i kanalizacyjne na ulicy 3 Maja.

Waldemar Kosior

Współfinansowana ze środków Unii Europejskiej modernizacja infrastruktury tramwajowej i trolejbusowej w Aglomeracji Górnośląskiej wraz z infrastrukturą towarzyszącą, o której już wielokrotnie informowaliśmy na naszych łamach, obejmie m.in. odnowienie taboru wagonów tramwajowych 105Na.

Tak będą wyglądały zmodernizowane tramwaje 105Na Tramwajów Śląskich S.A.

105Na kuracji odmładzającej

W poprzednim wydaniu „Silesia Tram News” poinformowaliśmy, że w postępowaniu przetargowym, dotyczącym modernizacji 45 wagonów typu 105Na wyłoniony został wykonawca zadania: konsorcjum firm Modertrans Poznań Sp. z o.o. oraz MPK Łódź Sp. z o.o., a wartość umowy, którą podpisano 30 lipca br. wynosi 44.550.000 zł.

Spółka Modertrans Poznań Sp. z o.o., powstała w wyniku połączenie Wydziału Napraw Tramwajów Miejskiego Przedsiębiorstwa Komunikacyjnego Sp. z o.o. z Zakładem Naprawy Autobusów Sp. z o.o. w Biskupicach, chociaż formalnie rozpoczęła działalność 31.12.2005 r. już na starcie mogła poszczycić się wieloletnim doświadczeniem w przeprowadzaniu modernizacji, remontów oraz napraw powypadkowych tramwajów i autobusów.

Firma znana jest już na Śląsku. W 2007 roku Modertrans Poznań Sp. z o.o. zmodernizowała dla Tramwajów Śląskich S.A. dwa tramwaje typu 105Na (nr boczny 535 i 788), w których po raz pierwszy zastosowano nowy design ścian czołowych. Bardziej zaawansowany zakres modernizacji otrzymały tramwaje 105Na dla MPK Poznań. Począwszy od 2008 roku Spółka dostarczyła 36 tramwajów Moderus Alfa HF 07 DC z napędem prądu stałego oraz 4 tramwaje Moderus Alfa HF 04 AC, w których zastosowano napęd prądu przemiennego. Prace modernizacyjne były kompleksowe, ze starych elementów konstrukcji pozostał jedynie zregenerowany szkielet pudła. Tramwaje otrzymały m.in. elektroniczny system informacji pasażerskiej, nowe tworzywowe ściany czołowe i wklejane szyby. Modernizacja przyczyniła się do poprawy estetyki pojazdów. Tramwaje Moderus Alfa spotkać można także w Szczecinie. Modertrans Poznań Sp. z o.o. dostarczyła łącznie 14 nadwozi wraz z kompletem wózków.

W latach 2008-2012 firma Modertrans przeprowadziła modernizację 46 sztuk trzyczłonowych wysokopodłogowych tramwajów typu N8C,

Produkcja tramwajów w Modertrans Poznań Sp. z o.o.

zakupionych w Dortmundzie przez Zakład Komunikacji Miejskiej w Gdańsku. Istotą modernizacji była przebudowa członu środkowego na niskopodłogowy. Zastosowano ponadto nowy design ścian czołowych oraz elektroniczny system informacji pasażerskiej, dzięki czemu tramwaje zyskały estetyczny wygląd.

Kolejnym istotnym osiągnięciem Spółki było wdrożenie produkcji całkowicie nowej konstrukcji tramwaju z niskopodłogowym członem środkowym. Tramwaj otrzymał handlową nazwę Moderus Beta MF 02 AC. Pierwszy wagon dostarczony został do Miejskiego Przedsiębiorstwa Komunikacyjnego w Poznaniu w marcu 2011 roku. Dziś po Poznaniu kursuje 11 Moderusów Beta.

Modertrans Poznań Sp. z o.o. zmodernizowała ponadto tabor Kolejki Parkowej „Maltanka” w Poznaniu oraz dostarczyła trzy składy kolejek Modestino dla Ogrodu Zoologicznego w Poznaniu.

Zgodnie z podpisaną 30 lipca 2012 r. umową pomiędzy Tramwajami Śląskimi S.A. a kon-

sorcjum firm Modertrans Poznań Sp. z o.o. i MPK Łódź Sp. z o.o. przeprowadzona zostanie modernizacja 45 sztuk tramwajów typu 105Na. Pracom naprawczym poddane będą pudła oraz wózki wagonów. Zastosowany zostanie m.in. asynchroniczny napęd prądu przemiennego, jednoramienny odbierak prądu oraz nowy, charakterystyczny dla tramwajów Moderus Alfa design ścian czołowych. Polepszeniu ulegnie ergonomia stanowiska pracy motorniczego, w którego kabinie zastosowanie znajdzie klimatyzator. Realizacja umowy potrwa niespełna 1,5 roku - do stycznia 2014 roku.

Zmodernizowane wagony charakteryzować będzie większy komfort i poprawa bezpieczeństwa pasażerów. Zastosowane zostaną wydajne nagrzewnice nawiewne w przedziale pasażerskim, pojawią się nowe fotele pasażerskie. Bezpieczeństwo podróży poprawi wzmocnienie konstrukcji pudła, użycie nowej wykładziny antypoślizgowej i zastosowanie monitoringu.

Tramwaje Śląskie S.A. zapraszają na Dzień Otwarty Zajezdni Tramwajowej w Gliwicach w dniu 29.09.2012r. w godz. 12:00 - 18:00

08:00 - 13:00	Turniej Piłki Nożnej o Puchar Prezesa Tramwajów Śląskich S.A. - boisko Orlik - Zabrze Maciejów, ul. Kondratowicza
12:00 - 18:00	Zwiedzanie Zajezdni Tramwajowej w Gliwicach z przewodnikiem połączone z: ▶ wystawą taboru tramwajowego i technicznego ▶ wystawą o historii tramwajów w regionie ▶ wystawą fotograficzną pokonkursową pn. "Tramwaj w obiektywie" ▶ wystawą plastyczną pokonkursową pn. "Tramwaj przyjazny środowisku" ▶ nauką jazdy tramwajem (z instruktorem) ▶ wybijaniem pamiątkowego znaczka
11:45 - 12:30	Parada tramwajów od Placu Wolności w Zabrzu do Zajezdni w Gliwicach
12:00 - 14:40	Gry i zabawy dla dzieci i dorosłych, występ zespołu Wojtas
14:00 - 14:30	Akcja wkolejania wagonu - pokaz sprzętu technicznego
14:30 - 15:00	Wręczenie pucharów zwycięzcom Turnieju Piłki Nożnej oraz wręczenie nagród laureatom konkursów fotograficznego i plastycznego
15:00 - 15:30	CrashTest - zderzenie tramwaju z samochodem, pokaz akcji ratowniczej
15:30 - 16:30	Teatr Iluzji - Tomasz Kabis (uczestnik programu "Mam Talent")
16:30 - 17:50	Koncert Tarnogórskiego Big Bandu
18:00 - 19:30	Występ Kabaretu "RAK"

Uruchomione zostaną linie specjalne dowożące zwiedzających do Zajezdni (rozkład jazdy na www.tram-silesia.pl).

Dodatkowe atrakcje:

- ▶ malowanie dzieciom twarzy
- ▶ ogólnie dostępne: zjeżdżalnia dmuchana i trampolina
- ▶ stoiska gastronomiczne z przekąskami i napojami

*40 lat nowej Zajezdni
Tramwajowej w Gliwicach*

W dwudziestą rocznicę powołania do życia diecezji sosnowieckiej warto odwiedzić stojący w samym centrum miasta kościół katedralny przy ul. Kościelnej. Dojechać do niego możemy tramwajem linii 24, 26, 27. Wsiadając na przystanku przy centrum handlowym „Plaza” i idąc kawałek ul. Sienkiewicza przejdziemy przez przejście i w lewo wchodzimy na ul. Kościelną, gdzie nad zabudową góruje kościelna wieża.

Na trasach linii Tramwajów Śląskich S.A. nie brakuje atrakcji – ciekawych miejsc i pamiątek historycznych, zabytkowych obiektów architektury miejskiej, przemysłowej czy sakralnej, a także pomników upamiętniających osoby i wydarzenia, które w sposób szczególnie zapisały się w dziejach naszego regionu. Przedstawiamy je w tym cyklu.

Sosnowiecka katedra

Papież Jan Paweł II bullą Totus Tuus Poloniae Populus z 25 marca 1992 r. dokonał reorganizacji istniejących diecezji i prowincji kościelnych Kościoła katolickiego w Polsce, w wyniku której powstało 13 nowych diecezji i 8 prowincji kościelnych w tym diecezja sosnowiecka włączona do utworzonej wówczas archidiecezji częstochowskiej. Wtedy to kościół parafialny pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny został podniesiony do rangi katedry biskupiej. Pierwszym biskupem diecezji sosnowieckiej został salezjanin śp. ks. Adam Śmigielski, który kierował diecezją przez 16 lat. Zmarł 7 października 2008 r. i został pochowany w grobowcu obok katedry. No-

wym ordynariuszem diecezji mianowanym przez papieża Benedykta XVI został ks. dr Grzegorz Kaszak, który do katedry wprowadzony został podczas uroczystego ingresu 28 marca 2009 r.

Sosnowiecki kościół katedralny to neoromańska murowana, wykonana z czerwonej cegły licówki budowla na planie krzyża łacińskiego. Wnętrze typu bazylikowego, z trzema nawami - dwoma bocznymi o połowę węższymi i niższymi od nawy głównej, którą oddziela 12 kolumn oraz prezbiterium zamknięte półkolistą absydą.

Kościół wybudowany został w latach 1893-1899 według projektu warszawskiego architekta Karola Kozłowskiego. Jego projektu jest również stoją-

ca po stronie południowej eklektyczna plebania z 1901 r., która obecnie jest rezydencją biskupa. Budowy kościoła podjął się ks. Dominik Roch Gilbert, który 3 czerwca 1899 r. został pierwszym proboszczem erygowanej wówczas parafii Wniebowzięcia NMP, wyodrębnionej z parafii św. Stanisława biskupa i męczennika w Czeladzi.

Kościół poświęcony został 29 października 1899 r. przez biskupa kieleckiego Tomasza Teofila Kulińskiego, a jego konsekracja dokonana została 8 sierpnia 1910 r.

Wystrój świątyni ma charakter eklektyczny. Prezbiterium zdobi ołtarz główny, który jest kopią ołtarza kościoła Bożego Ciała z krakowskiego Kazimierza. W jego centrum znajduje się obraz przedstawiający scenę Wniebowzięcia NMP namalowany przez Włodzimierza Tetmajera w 1905 r. Ołtarze boczne w stylu neobarokowym Matki Bożej Nieustającej Pomocy oraz św. Zyty patronki m.in. samotnych kobiet, pracownic domowych – służących, biednych dziewcząt. Walorem świątyni świadczącym o jej wyjątkowości pod względem wystroju wnętrza jest piękna polichromia całego kościoła wykonana w latach 1904-1906 przez krakowskich artystów Włodzimierza Tetmajera (brat przyrodni poety Kazimierza Przerwy Tetmajera) oraz Henryka Uziębło w stylu małopolskiej secesji. Polichromia wykonana została w technice woskowo-olejnej i przedstawia obok motywów ornamentalnych 14 scen o treści religijno-historycznej oraz 62 wizerunki świętych. Całości dopełniają współgrające z malowidłami witraże zaprojektowane przez Włodzimierza Tetmajera (w nawach poprzecznych) oraz witraże wykonane w latach 1932-1939, zaprojektowane przez prof. Jana Bukowskiego, a wykonane w krakowskiej pracowni S.G. Żeleńskiego.

Polichromia świątyni przedstawia obok motywów ornamentalnych 14 scen o treści religijno-historycznej i wizerunki świętych.

Świątynię budowano w latach 1893-1899 według projektu Karola Kozłowskiego.

Ołtarz główny to kopia ołtarza z kościoła Bożego Ciała z krakowskiego Kazimierza.

Sosnowiecka katedra to jedyny w Polsce kościół ozdobiony w całości malowidłami Włodzimierza Tetmajera.

Warto zaznaczyć, że to jedyny kościół w Polsce, który w całości ozdobiony został malowidłami wykonanymi przez Włodzimierza Tetmajera, stanowi więc perelkę artystyczną godną obejrzenia. W 100 lecie istnienia parafii 28 października 1999 r. decyzją watykańskiej Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów kościół podniesiony został do godności bazyliki mniejszej. Wcześniej, 30 grudnia 1994 r., wpisano go do rejestru zabytków województwa śląskiego (nr A/1552/94). Ważnym wydarzeniem ostatnich miesięcy w życiu

katedry było poświęcenie w uroczystość Wniebowzięcia NMP 15 sierpnia br. nowego ołtarza, którego dokonał bp. Grzegorz Kaszak. Podczas uroczystości pod mensą ołtarzową umieszczone zostały relikwie błogosławionego papieża Jana Pawła II. Po odwiedzeniu katedry warto przejść lub podejść jeden, dwa przystanki tramwajowe ul. Sienkiewicza – 1 Maja, aby zobaczyć jeden z trzech na terenie Sosnowca pałaców dawnych przemysłowców braci Ernesta i Franza Schoenów. Ten stojący nad rzeką Czarną Przemszą pałac z przełomu

XIX i XX wieku to eklektyczna budowla o cechach romantycznych zameczków, która dawniej otoczona była malowniczym parkiem. W pałacu zachowały się interesujące wnętrza dwukondygnacyjnej dawnej sali balowej, biblioteki, jadalni oraz przestronnego holu z klatką schodową. W 1923 r. budynek zaadaptowany został na potrzeby sądownicze i do dnia dzisiejszego mieści się w nim siedziba sosnowieckiego sądu.

**Tekst i zdjęcia: Adam Lapski
Przewodnik turystyczny**

Pałac braci Schoenów.

Na pozór niepozorny, ale - „deście pozór!”, bo w rzeczywistości to jedna z najbardziej wyrazistych postaci współczesnej śląskiej kultury. Andrzej Skupiński, dla wielu po prostu „Toluś”, świętuje czterdziestolecie pracy artystycznej. Niedawno stuknęła mu sześćdziesiątka. Gdyby chciał być ścisły do przesady, mógłby wkrótce obchodzić jubileusz 55-lecia artystycznej aktywności.

Wyrazista kreacja Andrzeja Skupińskiego w „Angelusie” Lecha Majewskiego.

Po prostu Toluś!

Smykałkę do publicznych występów miał już od wczesnego dzieciństwa. Nigdy też nie brakowało mu tupetu, by się w stronę blasku światła rampy wyrwać. Dla równowagi ma w sobie sporą dozę śląskiej skromności.

Iście wybuchowa i niepospolita mieszanka cech charakteru, podparta charakterystycznym emplotem, wyczulonym zmysłem obserwacji i sporą dozą talentu oraz poczuciem humoru, czyni z „Tolusia” jednostkę wyjątkową wśród lokalnych wybrańców muz.

Sprawnie posługuje się śląską gwarą, wykorzystując ją niejednokrotnie we własnej twórczości – felietonach czy piosenkach satyrycznych. Jego parodia słynnej „Jolki” zespołu „Budka Suflera”, swojska „Dorka” osiągnęła już słuszny wiek lat trzydziestu i... wciąż przysparza autorowi „problemów”. – Mam jej już serdecznie dosyć, bo to był utwór towarzyski, ogniskowy, do śpiewania wśród kolegów. Zaśpiewałem tę piosenkę

kiedyś nieopatrznie jako uczestnik festiwalu piosenki turystycznej na Rogaczu, nieświadom, że oto sprowadzam na siebie katastrofę. Nie mam odtąd występu, którego publiczność pozwoliłaby mi zejść z estrady bez odśpiewania „Dorki” – śmieje się Andrzej Skupiński. Niemal porównywalną popularność zdobyły piosenki „Genau w starym stylu” (znana także jako „To boł welt” udana parodia piosenki Urszuli Sipińskiej) i „Gelynder blues”. O „Genau w starym stylu” Andrzej Skupiński napisał kiedyś na swoim blogu, że peerelowska cenzura mocno ingerowała w tekst, a Służba Bezpieczeństwa uznała go wręcz za apologię faszyzmu. Były to jednak instytucje pozbawione dystansu i poczucia humoru...

Piosenki Andrzeja Skupińskiego ukazały się przed laty w formie profesjonalnego wydawnictwa fonograficznego. Okładkę magnetofonowej kasety „Kabaretu Toluś Party” zaprojektował –

„Toluś” w karykaturze.

„Dorka, Dorka pamiętosz, jak jo ci pszoł...”

dziś już nieżyjący - znany śląski artysta i rysownik satyryczny, Jan Herla.

Jeśli satyryk, jak „Toluś” Skupiński może w ogóle mówić o „poważnych” początkach artystycznej drogi, to w jego przypadku sięgają one czasów studenckich. W filii Uniwersytetu Śląskiego, gdzie studiował filologię polską, spotkał Jerzego Kronholda, który założył teatr dorównujący poziomem i estetyką krakowskiej scenie „STU”. – Od udziału w inscenizacji tekstu Petera Handkego „Publiczność zwymyślana” w 1973 roku datuję swoje prawdziwe zawodowe początki w świecie sztuki – wspomina Andrzej Skupiński. Zaczynał zatem w teatrze awangardowym. Ma w swoim dorobku jeszcze dwa monodramy: „List otwarty do zmarłej dziewczyny” Gilberta Cesbron i „Kiedy chcę płakać - nie płaczę” Miguela Otero Silvy. W 1975 roku zaczął

W festynowej atmosferze "Oktoberfestu"

współpracę ze studencką rozgłośnią radia „Egida”, gdzie prowadził autorskie audycje. Rok później spotkał Joannę Bartel i na dobre zaimponował się na kabaretowej estradzie. A stąd był już tylko krok przed obiektyw kamery filmowej. „Toluś” stanął przed kamerą po raz pierwszy w roku 1979 na planie filmu „Grzeszny żywot Franciszka Buły”. Jego kreacja górnika Brzuski jest jedną z najbardziej pamiętnych w filmie. Nie dziwnego, że stał się po niej jednym z ulubionych aktorów Janusza Kidawy (reżyser zmarł w roku 2010). Panowie współpracowali m.in. przy realizacji serialu „Budniokowie i inni” i filmu „Komedianci z wczorajszej ulicy”, który miał być swoistą kontynuacją „Grzesznego żywota...”, jednak pokiereszowany przez cenzurę stał się filmem znacznie odbiegającym od pierwotnego założenia.

Wiele jeszcze razy Andrzej Skupiński podejmował się zajęcia aktora filmowego. Zagrał w dokumentach kreacyjnych, filmach dyplomowych, w ostatnich latach tworzył barwne kreacje w śląskim kinie niezależnym Eugeniusza Klucznioka. Do swych najważniejszych ról filmowych zalicza trudną postać Eryka w „Angelusie” Le-

„Grzeszny żywot Franciszka Buły”. Reż. Janusz Kidawa

cha Majewskiego. Wrócił też na teatralną scenę. Role w śląskich, musicalowych wersjach „Ożenku” Gogola i „Zemsty” Fredry – czyli „Zolytach” i „Pomście” z librettem Mariana Makuli, wspomina jako szaleńcze wyzwanie. – Ze spektaklu na spektakl przerabiałem kolejne lata szkoły teatralnej i te elementy podstaw aktorskiego fachu, których nikt mnie wcześniej nie nauczył, a sukcesem było dla mnie, że nie położyłem premiery – śmieje się.

Ma bogate plany na przyszłość. Właśnie rozpoczął „benefisowy” maraton koncertowy, przed którego przyszłorocznym finałem chciałby wydać drukiem zbiór swoich śląskich tekstów. Chodzi mu też po głowie scenariusz komedii w stylistyce grupy „Monty Pythona”, w której nasz region miałby bezpośredni dostęp do morza. Jeśli znajdzie sprzymierzeńców swojej idei, nie wyklucza, że fabuła przerodzi się w serial telewizyjny z udziałem popularnych śląskich aktorów, mówiących gwara.

- Na finał zachowałem anegdotkę tramwajową. Otóż w swoim czasie z regularnych sobotnich „baletów” imprezowych wracałem do domu wczesnym tramwajem niedzielnym, po drodze

przykładnie udając się na mszę. Którejś niedzieli przysnąłem na nabożeństwie, a po dzwonek na ofiarowanie trącił mnie w ramię kościelny, zbierający kolektę na tacę. W północy bąknąłem: „Miesięczny” – żartuje śląski dowcipniś.

Krzysztof Knas

„Byzuch”. Reż. Eugeniusz Kluczniok

Angelus. Reż. Lech Majewski

Jako Cześniak w „Pomście” – z Reginą Górawską-Griessgraber w roli Podstoliny.

Tramwaje Śląskie S.A. zapraszają na zajęcia edukacyjne prowadzone w zajezdni tramwajowej w Katowicach Zawodziu, przeznaczone dla grup zorganizowanych dzieci i młodzieży w wieku powyżej 9 lat z opiekunami.

Zajęcia edukacyjne w tramwaju

- Dużym sukcesem była nasza propozycja zajęć, z którą wyszliśmy w czasie minionych wakacji. Skłoniło nas to do kontynuowania inicjatywy – mówi Paweł Myśliwczyk, kierownik Ośrodka Szkolenia Motorniczych Tramwajów Śląskich S.A. – W czasie roku szkolnego chcemy zaprosić grupy uczniów na półtoragodzinne spotkania we wtorki o godz. 9.00 i 11.30 – dodaje. Zajęcia, które poprowadzi jeden z pięciu instruktorów pracujących w Ośrodku, mają na celu rozwinięcie w młodych ludziach kultury podróżowania środkami komunikacji miejskiej. – Okazuje się, na przykład że dla wielu nieczytelne i niezrozumiałe są informacje umieszczane na znajdujących się w tramwajach piktogramach. Młodzi ludzie nie zdają sobie także sprawy z zagrożeń, jakie niesie opieranie się o drzwi pojazdu, stanie

na schodach, czy wychylanie się przez okna wagonu w czasie jazdy. Jako motorniczy wiele razy byłem świadkiem takich nierozsądnych zachowań – mówi Paweł Myśliwczyk, dodając, iż ma nadzieję, że spotkania w zajezdni, oprócz umiejętności bezpiecznego podróżowania komunikacją miejską, wyrobią w ich uczestnikach także nawyk kasowania biletu na przejazd.

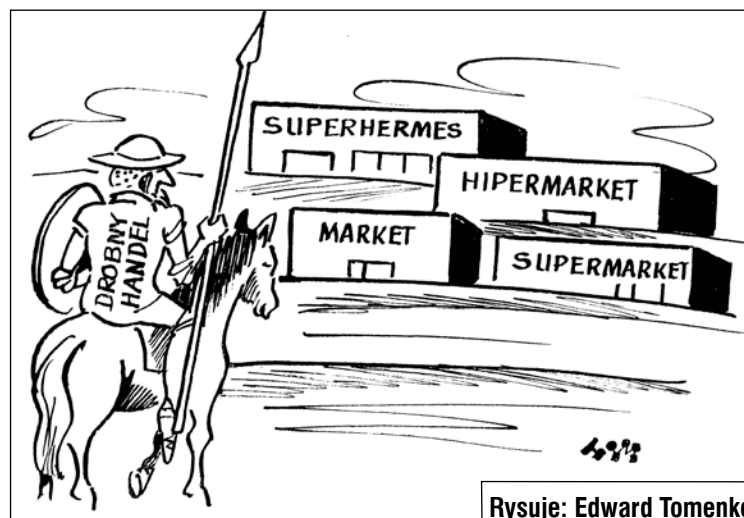
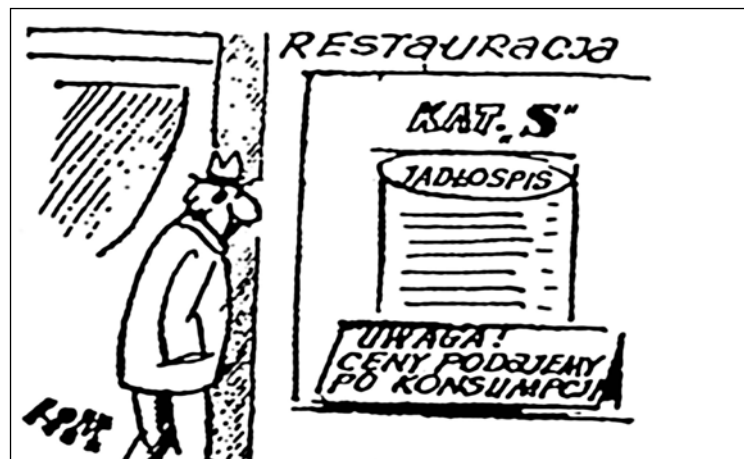
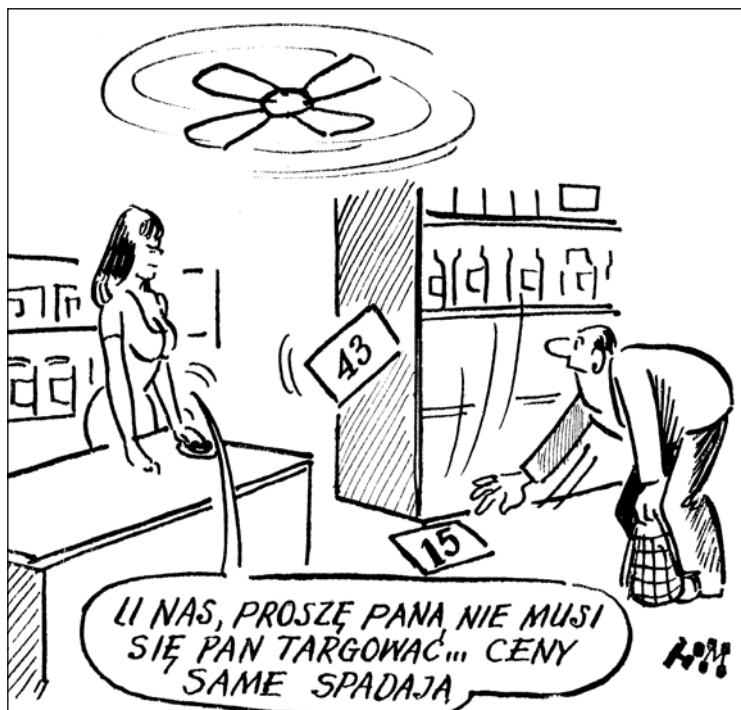
W czasie półtoragodzinnych zajęć grupa zwiedzi zajezdnię, zaglądając do miejsc dostępnych na co dzień tylko pracownikom. Każdy będzie miał też możliwość zajęcia miejsca w kabinie motorniczego i sprawdzenia pod okiem instruktora, jak prowadzi się po szynach kilkunastotonowy wagon tramwajowy. – Podczas spotkań wakacyjnych zabawa w motorniczego była największą atrakcją dla uczestników zajęć – zauważa Paweł Myśliwczyk.

Zajęcia w zajezdni (Katowice, ul. 1-go Maja 152) są bezpłatne i adresowane wyłącznie do grup zorganizowanych o maksymalnej liczebności 20 osób z opiekunami. Grupę musi być ubezpieczona. Chęć uczestniczenia w zajęciach należy zgłosić pocztą elektroniczną na adres Ośrodka Szkolenia Motorniczych: osm@tram-silesia.pl z co najmniej tygodniowym wyprzedzeniem.

W zgłoszeniu podać należy:

- pełną nazwę i adres zamawiającego (szkoła, świetlica środowiskowa itp.)
- telefon oraz imię i nazwisko osoby odpowiedzialnej lub osoby do kontaktu.

HANDEL Z UŚMIECHEM

Rysuje: Edward Tomenko

Nie daj się złodziejowi – wkrótce nowa edycja akcji

Prowadzona wspólnie przez Tramwaje Śląskie S.A., Komendę Miejską Policji w Katowicach, KZK GOP i Urząd Miasta Katowice akcja „Nie daj się złodziejowi” przynosi wymierne efekty, będzie zatem kontynuowana.

Przedsięwzięcie podejmowane kilka razy w roku, w okresach wzmożonego ruchu osobowego w Katowicach, ma na celu uwrażliwienie pasażerów komunikacji miejskiej na problem kradzieży kieszonkowych. W ramach inicjatywy przeprowadzane są ankiety z mieszkańcami i rozprowadzane są materiały informacyjne. Nierozważni pasażerowie znajdują na wypchanej tylnej kieszeni spodni lub otwartej torebce ostrzegawczą naklejkę, umieszczaną przez policjantów w cywilu. W ramach akcji policjanci w strojach cywilnych towarzyszą także kontrolerom komu-

nikacji miejskiej w przejazdach tramwajami i autobusami. W efekcie takich patroli złodzieja udaje się często ująć na gorącym uczynku. W sierpniu w Zabrze, w ujęciu kieszonkowca pomogła motornicza tramwaju nr 1, uniemożliwiając podejrzanemu opuszczenie wagonu do czasu przyjazdu policji.

- Prowadzona akcja informacyjna trafia do pasażerów, czyli potencjalnych ofiar kradzieży, ale także do złodziei. Efekty są wyraźne. W czasie trwania minionej wakacyjnej edycji kradzieże w środkach komunikacji miejskiej spadły niemal do zera – relacjonuje mł. asp. Adrianna Mazur z Wydziału Prewencji Komendy Miejskiej Policji w Katowicach. – Po zakończeniu akcji, w sierpniu br. odnotowaliśmy 20 kradzieży kieszonkowych w Katowicach, z czego większość miała miejsce na dworcach kolejowych i w miejscach gdzie panuje duży tłok. Najczęściej giną portfele, ale zdarzały się także przypadki kradzieży torebek i biżuterii „na wyrwę” – kontynuuje. Kolejna odsłona wspólnej inicjatywy wymierzonej przeciwko kieszonkowcom – niebawem.

- Realizacja projektu nie oznacza, że walczymy z kradzieżami kieszonkowymi tylko w okresie trwania akcji informacyjnej. Działania operacyjne w tym zakresie prowadzone są regularnie – zapewnia mł. asp. Adrianna Mazur.

REKLAMA

Producent zniczy i wkładów

Producent zniczy i wkładów Firma „ADMIT” Joanna & Adam Mitrega, zaprasza do swojej hurtowni firmowej mieszczącej się w Chorzowie przy ul. Katowickiej 160 c.

Zapraszamy na zakupy od poniedziałku do piątku w godzinach od 8.00-18.00 w soboty od 8.00-14.00

Firma oferuje duży wybór zniczy szklanych, wkładów olejowych i parafinowych, wkładów Firmy Bolsius, oraz kwiatów sztucznych, świec i artykułów dekoracyjnych.

Tel: 32-249-69-33, 507-114-513
chorzow@admit.pl
www.admit.pl

ZNICZE SZKLANE

**WKŁADY OLEJOWE
I PARAFINOWE**

WKŁADY FIRMY BOLSIOUS

KWIATY SZTUCZNE

**ARTYKUŁY
DEKORACYJNE**

ŚWIECE

DUŻY WYBÓR

**KUPON
RABATOWY**

5%

na wszystkie produkty!

promocja ważna od 01.09 do 31.10.2012

Horoskop

WODNIK [20.01-18.02]

Są rzeczy do których zabierasz się ze szczególną niechęcią, starając się jak najbardziej odsunąć w czasie ich wykonanie. Niestety – niczego nie można odwieleć w nieskończoność. Czas wziąć się do pracy, w czym z pewnością pomoże zmiana podejścia do problemu.

RYBY [19.02-20.03]

Jesienna aura nigdy nie nastrajała cię optymistycznie. Dni stają się z wolna coraz krótsze, chłodniejsze, pochmurne, a ochota do spotkań towarzyskich ustępuje miejsca myślom o sięgnięciu po zaległą lekturę. Dobra książka jest świetnym lekarstwem dla meteopatów!

BARAN [21.03-19.04]

Cel został osiągnięty – możesz świętować! Pamiętaj jednak, że czekają już nowe zadania i radosna atmosfera festynu nie może towarzyszyć Ci zbyt długo. Tymczasem jednak odłóż je na bok – zasłużyłaś na święto!

BYK [20.04-20.05]

Szanse na powodzenie planu, który przedstawiono ci w najjaśniejszych barwach, są naprawdę niewielkie i trzeba to powiedzieć teraz, zanim jeszcze na dobre zaangażujesz się to przedsięwzięcie. Zachowaj ostrożność w interesach, nie daj się wykorzystać.

BLIŹNIĘTA [21.05-21.06]

Właściwe proporcje to recepta na sukces we wszystkich dziedzinach życia. Nie łap wielu srok za ogon. Nawet jeśli teraz wydaje ci się, że wszystko uda się poukładać, wkrótce okaże się, że mająca 24 godziny doba jest zbyt krótka.

RAK [22.06-22.07]

Ktoś z Twojego otoczenia, wykorzystując Twoje zaufanie, świadomie wprowadza Cię w błąd w ważnej dla Ciebie sprawie. Postaraj się nie opierać tylko na tej jednej opinii, a przynajmniej nie przyjmuj jej bezkrytycznie.

LEW [23.07-22.08]

Udany urlop pozwolił Ci na „podładowanie akumulatorów” i przywrócenie życiowej energii do właściwego poziomu. Wypoczynek był Ci potrzebny, a okazja wyjazdu nadarzyła się w najbardziej odpowiednim momencie. Teraz z radością wracasz do codziennych zajęć.

PANNA [23.08-22.09]

Przed Tobą bardzo ważna decyzja dotycząca kosztownego zakupu. Prawdopodobnie skończy się na kilkunastu ratach, które nie zatrzęsą Twoim domowym budżetem – tym nie musisz zaprzętać sobie głowy. Grunt, by dokonać właściwego wyboru potrzebnego produktu!

WAGA [23.09-22.10]

Trzeba będzie zmienić wcześniejsze ustalenia, chociaż już wszystko wydawało się być dopięte na ostatni guzik i pozostało tylko złożenie podpisów na gotowych już dokumentach. Zależy Ci na sprawie, zatem kompromis jest nieodzowny.

SKORPION [23.10-22.11]

Echa i odbicia zniekształcają informacje, które docierają do Twoich uszu. Łącząc strzępy wieści w pozornie spójną całość uzupełniasz je jeszcze o własne interpretacje, które mają niewiele wspólnego z rzeczywistością. Wierząc plotkom szkodzisz przede wszystkim sobie!

STRZELEC [22.11-21.12]

Nowe wyzwania to dla Ciebie wiatr w żagle! Los stawia przed Tobą szansę wykazania się umiejętnościami w zupełnie nowym środowisku. Bez najmniejszych obaw podejmiesz tę rzuconą rękawicę i... odniesiesz sukces!

KOZIOROŻEC [22.12-19.01]

To najlepszy dla Ciebie czas na podjęcie ważnej życiowej decyzji. Nie powinieneś się wahać, nie zapominając przy tym, że nie chodzi o decyzję podjętą pod wpływem nagłego impulsu czy tajemniczego „przecucia”. Konieczne jest gruntowne przemyślenie.

KRZYŻÓWKA PANORAMICZNA

Wśród czytelników, którzy nadeszły prawidłowe rozwiązania do 10 października na adres wydawcy rozlosujemy nagrody w postaci biletu miesięcznego KZK GOP. W tym miesiącu bilet miesięczny wylosowała Małgorzata Strzopól z Katowic. Gratulujemy!

POZIOMO:

1) kleks, 6) puszysta kulka u czapki, 9) sentencja, aforyzm, 10) kłępa, 11) zwierzchnik zakonu rycerskiego, 12) dzierzawi lokal, 13) otchłań, toń, 14) umowa o pracę, 15) na niej opona, 18) nagłe uczucie, 21) ponoć chodzi bez butów, 22) opust cenowy, 23) polewa na wyrobach ceramicznych, 26) Sr wśród metali, 27) turniejowa gra w karty, 28) krawędź, 29) głośnie zawołanie, 30) pokrywa, wieko.

PIONOWO:

1) rodzaj swetra, 2) zespół muzyków, 3) gra kochanki, 4) imituje skórę, 5) jego poczucie ma tancerz, 6) potocznie o areszcie, 7) ostrzeżenie, przestroga, 8) zamawiane u optyka, 16) roślina z tropików, 17) paryski ulicznik, 18) najemny robotnik rolny, 19) miejsce do wpisywania danych, 20) przywódca bandy rozbójniczej, 23) zbrocze, 24) mieszanina ostrych przypraw, 25) myśl przewodnia.

1		2		3	■	4	■	5	■	6		7		8			3
	■		■	9							8	■		■			■
10					■		15	■		■	11						
		13											■		■		1
12							12										
													■		■		■
	14													11			
15	16		17										18		19		20
■		■												■		■	
21																	
							14										6
■		■		■	23		24		25			4	10	■		■	
26								■		■		■		27			
		7						■		■							
■	■		■				28							■		■	
29								■		■							
																30	

Litery z pól ponumerowanych od 1 do 15 utworzą rozwiązanie

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----